

โรคตาแดงจากเชื้อไวรัส (Haemorrhagic conjunctivitis)

โรคตาแดงจากเชื้อไวรัส (Haemorrhagic conjunctivitis) จัดอยู่ในกลุ่มโรคติดต่อจากการสัมผัส ในระบบเฝ้าระวัง (รง.506) โดยให้รายงานตั้งแต่ผู้ป่วยสงสัย ในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคตาแดง 445,050 ราย ไม่มีผู้ป่วยเสียชีวิต อัตราป่วย 685.16 ต่อประชากรแสนคน เป็นผู้ป่วยเพศชาย 200,103 ราย เพศหญิง 244,947 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 1 : 1.2 สถานการณ์โรคตาแดงของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - 2557 (ค.ศ. 2001 - 2014) พบว่า อัตราป่วยของโรคตาแดงสูงผิดปกติทุก 2 - 3 ปี อัตราป่วยโดยเฉลี่ยจะต่ำกว่า 200 ต่อประชากรแสนคน แต่ในปี พ.ศ. 2545 (อัตราป่วย 842.58), 2549 (417.53), 2552 (342.57), 2554 (249.09) และ 2557 (685.16) (รูปที่ 1) ได้รับรายงานผู้ป่วยประปรายตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่มักพบผู้ป่วยสูงช่วงปลายฤดูฝน แต่ปีใดที่มีการระบาดจะเริ่มพบผู้ป่วยสูงผิดปกติตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - พฤศจิกายน และพบผู้ป่วยสูงสุดในเดือนกันยายน - ตุลาคมทุกปี (รูปที่ 2) จึงนับว่าเป็นโรคที่มีความเกี่ยวข้องกับฤดูกาล

ในปี พ.ศ. 2557 อัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดในกลุ่มเด็กอายุ 5 - 9 ปี เท่ากับ 1,787.40 (รูปที่ 3) อาชีพที่พบสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียน ร้อยละ 33.25 เด็กก่อนวัยเรียน (21.09%) เกษตรกรรม (20.86%) รับจ้าง (18.52%) และงานบ้าน (1.69%) สัดส่วนสัญชาติที่พบ 5 อันดับแรก ได้แก่ ไทย ร้อยละ 99.25 พม่า (0.41%) อื่น ๆ (0.21%) กัมพูชา (0.09%) และลาว (0.05%) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เข้ารับการรักษาที่สถานอนามัยมากที่สุด ร้อยละ 48.16 รองลงมา คือ โรงพยาบาลชุมชน (36.87%) โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป (10.78%) คลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (2.97%) และคลินิกราชการ (0.21%) โดยผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 99.64 และผู้ป่วยใน ร้อยละ 0.36

เมื่อพิจารณาย้อนหลัง 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2556 (ค.ศ. 2010 - 2013) พบว่าอัตราป่วยสูงสุดเกิดขึ้นในภาคเหนือ (รูปที่ 4) ในปี พ.ศ. 2556 อัตราป่วยสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (971.80) รองลงมา คือ ภาคเหนือ (706.04) ภาคใต้ (496.65) และภาคกลาง (431.57) ต่อประชากรแสนคน จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 อันดับคือ จังหวัดอำนาจเจริญ (1,892.60) ปราจีนบุรี (1,597.94) บุรีรัมย์ (1,396.25) อุบลราชธานี (1,338.97) มหาสารคาม (1,305.27) ฉะเชิงเทรา (1,275.60) แพร่ (1,261.76) หนองบัวลำภู (1,195.86) บึงกาฬ (1,107.81) และนครนายก (1,084.17)

ปี พ.ศ. 2557 มีรายงานผู้ป่วยรวมทั้งประเทศ มากที่สุดในรอบสิบปีที่ผ่านมา และมีรายงานการระบาดเป็นกลุ่ม

ก้อน⁽¹⁾ จากข้อมูลโปรแกรมตรวจสอบข่าวการระบาด สำนักระบาดวิทยา ระหว่างเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 2557 พบมีการรายงานการระบาดจำนวน 16 เหตุการณ์ โดยเกิดขึ้นทั้งในเรือนจำ 6 เหตุการณ์ โรงเรียน 7 เหตุการณ์ ที่พัก (บ้าน/คอนโด/ห้องเช่า/หอพัก) 2 เหตุการณ์ และวัด 1 เหตุการณ์⁽¹⁾ เหตุการณ์ที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุดคือ⁽²⁾ เหตุการณ์โรคตาแดงระบาดในเรือนจำกลางจังหวัดภูเก็ต ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบผู้ป่วยจำนวน 700 ราย ทุกรายเป็นนักโทษชาย อัตราป่วยร้อยละ 27.33 พบผู้ป่วยรายแรก วันที่ 12 กันยายน 2557 โดยพบว่ามีนักโทษชายที่ได้เข้ามาในเรือนจำใหม่ จำนวน 3 ราย มีอาการตาแดง มีขี้ตา เจ้าหน้าที่จึงแยกนักโทษชายทั้ง 3 ราย ให้อยู่ในเรือนนอนแยกโรค และไม่ให้สัมผัสกับนักโทษชายคนอื่น ๆ ต่อมามีนักโทษชาย อีก 1 ราย พบมีอาการตาแดง มีขี้ตา ปวดตา เคืองตา จากการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ พบว่า นักโทษชายรายนี้ มีการคลุกคลีกับนักโทษชาย 3 รายข้างต้น เนื่องจากตอนที่ถูกจับกุมได้อยู่ที่ห้องขังเดียวกัน ณ สถานีตำรวจและนักโทษรายนี้ได้มีการสัมผัสกับนักโทษชายคนอื่น ๆ ในเรือนจำโดยการอาบน้ำที่เดียวกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันก่อนที่จะมีอาการตาแดงดังกล่าว หลังจากนั้นผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนวันที่ 20 กันยายน 2557 พบผู้ป่วยรวม 700 ราย ส่วนใหญ่มีอาการตาแดง ปวดตา มีขี้ตา ตาบวม ผู้ป่วยทุกรายได้รับการแยกจากผู้ต้องขังรายอื่น แต่ประสิทธิภาพของการแยกยังไม่ดีนัก ข้อมูลสิ่งแวดล้อม พบว่า เรือนจำแห่งนี้ มีขนาดความจุของนักโทษจำนวน 700 กว่าราย แต่ ณ ตอนนี้มีนักโทษจำนวน 2,976 คน แยกเป็นนักโทษหญิงจำนวน 415 คน นักโทษชายจำนวน 2,561 คน ซึ่งมีความแออัดมาก เรือนจำมีการแบ่งเป็นแดนหญิงและแดนชาย แดนหญิงมีเรือนนอนทั้งหมด 2 เรือนนอน ภายในเรือนนอนมีห้องน้ำ แต่ไม่มีอ่างล้างมือ มีที่อาบน้ำรวม 1 ที่ มีห้องครัว 1 ที่ มีลานหน้าเรือนนอนสำหรับทำกิจกรรม การอาบน้ำต้องใช้ขันในการตักน้ำอาบ รวมทั้งการล้างมือ การล้างหน้าแปรงฟัน ก็จะต้องใช้วิธีการตักน้ำขึ้นมาเช่นเดียวกัน แดนชายมีเรือนนอนทั้งหมด 8 เรือนนอน มีห้องน้ำในเรือนนอนแต่ไม่มีอ่างล้างมือ มีที่อาบน้ำรวม 1 ที่ มีอาคารช่างไม้ 1 อาคาร มีอาคารช่างไฟ 1 อาคาร มีลานทำกิจกรรมร่วมกัน การอาบน้ำต้องใช้ขันในการตักน้ำอาบรวมทั้งการล้างมือ การล้างหน้าแปรงฟัน ก็จะต้องใช้วิธีการตักน้ำขึ้นมาเช่นเดียวกัน ภายในเรือนจำ น้ำใช้ในเรือนจำส่วนใหญ่มาจากการประปา เทศบาลนครภูเก็ต แต่ในขณะนี้มีกรมช่อมท่อประปา ทำให้เรือนจำต้องใช้น้ำจากบ่อน้ำของเรือนจำโดยมีทั้งหมด 4 บ่อ ผลการตรวจสอบ พบว่า ไม่มีการใส่สารคลอรีนเพื่อฆ่าเชื้อโรคก่อนนำมาใช้และนักโทษไม่ค่อยมีการล้างมือ เนื่องจากการขาดแคลนน้ำใช้ และไม่มีความเอาใจใส่ในการป้องกันตนเอง

ทำให้เกิดการแพร่ของเชื้อโรค ทั้งนี้มาตรการในการควบคุมการระบาดของโรคโดยการแยกนักโทษชายที่มีอาการตาแดงออกจากนักโทษชายรายอื่น ทั้งนี้ไม่มีการส่งตรวจยืนยัน⁽²⁾

จากรายงานผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ประจำปี พ.ศ. 2557 ด้วยวิธีการตรวจหาระดับภูมิคุ้มกันจากผู้ป่วยเยื่อตาอักเสบ 15 ตัวอย่าง พบระดับภูมิคุ้มกันต่อเชื้อ Cocksackie virus A24 และ Enterovirus 70 ให้ผลบวก 8 ตัวอย่าง ร้อยละ 53.33 ส่วนการตรวจแยกเชื้อไวรัส 257 ตัวอย่าง พบเชื้อ 103 ตัวอย่าง ร้อยละ 40.08⁽³⁾ ในด้านการรักษา เจ้าหน้าที่ได้ให้ยาปฏิชีวนะ amoxicillin และ ยาหยอดตา ให้กับผู้ป่วย พร้อมแนะนำวิธีการดูแลตนเองทุกราย

วิจารณ์
เชื้อที่เป็นสาเหตุของโรคตาแดงจากไวรัสในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจาก Enterovirus 70 พบการระบาดครั้งแรกในประเทศไทยปี พ.ศ. 2514 อาการที่สำคัญ คือ หนึ่งตาบวม และลักษณะที่เด่นชัด คือ เลือดออกที่ใต้เยื่อตา (Subconjunctival haemorrhage) ซึ่งเกิดจากเส้นเลือดฝอยที่เยื่อตาขาวแตก ทำให้เห็นเลือดออกเป็นจุดหรือแดงเป็นปื้น อาจเริ่มเป็นที่ตาข้างหนึ่งข้างใดหรือพร้อมกันทั้ง 2 ข้าง ส่วนมากมักหายเองได้ในเวลาประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ ติดต่อกันโดยการสัมผัสน้ำตาหรือสารคัดหลั่งของผู้ป่วยที่ติดมากับนิ้วมือหรือของใช้ส่วนตัวร่วมกัน และแพร่จากนิ้วมือหรือของใช้มาสัมผัสที่ตาโดยตรง⁽⁴⁾

จากการเฝ้าระวังโรคตาแดงจากเชื้อไวรัส พบว่าโรคตาแดงจากไวรัสเกิดขึ้นประปรายทุกปี วงรอบการระบาดของโรคตาแดง 2 - 3 ปี จะกลับมาอีกครั้ง และมีการระบาดเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวในบริเวณที่มีผู้มาอยู่รวมกันมาก ๆ ติดต่อกันจากการสัมผัสโดยตรงจากบุคคลสู่บุคคล แม้อัตราป่วยตายต่ำ แต่อัตราป่วยค่อนข้างสูง และอาจมีอาการแทรกซ้อน คือ กระจกตาอักเสบ ทำให้ตาพร่าอยู่เป็นเวลานาน จนถึงภาวะแทรกซ้อนทางระบบ

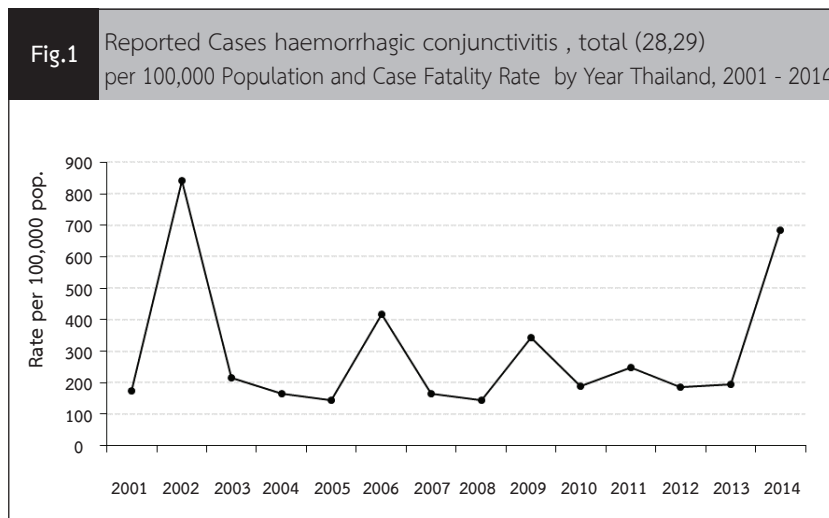
ประสาทตาทำให้มีอาการกล้ามเนื้อตาอ่อนแรงได้ ซึ่งอาการจะดีขึ้นภายใน 3 สัปดาห์ - 2 เดือน จึงทำให้ต้องมีการเฝ้าระวังโรคตาแดงจากเชื้อไวรัส มีการระบาดมากในกลุ่มเด็กเล็ก (อายุต่ำกว่า 10 ปี) ซึ่งมักจะเริ่มระบาดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - พฤศจิกายน และพบผู้ป่วยสูงสุดในเดือนกันยายน - ตุลาคม โดยไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต รักษาผู้ป่วยตามอาการ ดังนั้นการป้องกันโรคคือให้สุขศึกษาเกี่ยวกับสุขวิทยาส่วนบุคคล การแยกผู้ป่วยและให้สุขศึกษาในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

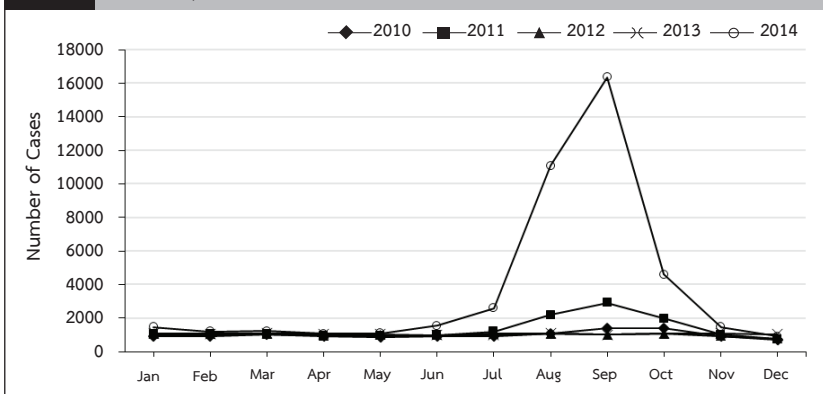
1. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. สรุปรายงานตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคตาแดงจากเชื้อไวรัส. [สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2557]; แหล่งสืบค้น. <http://www.boe.moph.go.th/eventbase/report/compound>
2. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. โรค/ภัย/เหตุการณ์ผิดปกติH.conjunctivitis.[สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2557]; แหล่งสืบค้น. http://www.boe.moph.go.th/eventbase/event/showevent/event_id/1416
3. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุขกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. รายงานประจำปี 2557. [สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2557]; แหล่งสืบค้น. <http://nih.dmsc.moph.go.th/data/data/58/nih2557.pdf>
4. ทิพนันท์ ลักขมจิระกุล. โรคเยื่อตาอักเสบ. ใน: กนกรัตน์ ศิริพานิชกร, บรรณาธิการ. โรคติดต่อ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไธลีสติก พิมพ์ซิง จำกัด; 2541. หน้า 162-66.

ผู้เรียบเรียง

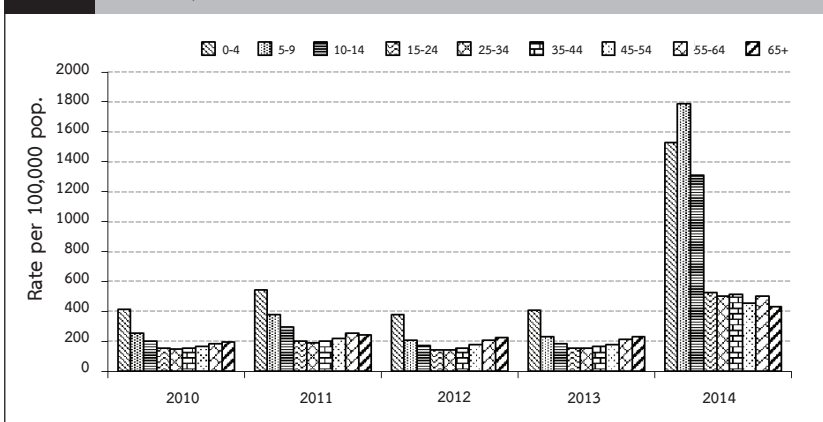
**อัญธิรา นิภาวรรณ, กฤติยา ลิขิตประยูรพงศ์
บรรณาธิการวิชาการ
พญ.จรัสดาว บุญธิ, นพ.ภาสกร อัครเสวี**

Fig.2 Reported cases of haemorrhagic conjunctivitis by month, Thailand, 2010 - 2014

Fig.3 Reported cases of haemorrhagic conjunctivitis by age-group, Thailand, 2010 - 2014

Fig.4 Reported cases of haemorrhagic conjunctivitis per 100,000 population by region, Thailand, 2010 - 2014

